

- 1- Investigació i Divulgació
- 2- Recórrer Menorca
- 3- Protecció del Patrimoni
- 4- Intervencions
- 5- Projecte GIBET (Grup d'Intervenció sobre béns etnològics)
- 6- VII, VIII, IX Jornades de Recerca Històrica de Menorca

1- Investigació i Divulgació

Fruit del treball iniciat abans per el geògraf Esteve Gabriel Bagur Alonso, el dia 26 de març de 2010, dintre del Curs Acadèmic del Cercle Artístic es presentaven els primers resultats de la planimetria de les muralles de Ciutadella amb el títol: CIUTADELLA ENTRE MURALLES, L'URBANISME DESPRÉS DE L'ENDERROC.

El 2011, amb motiu del setè centenari de la mort del Rei Jaume II de Mallorca, la SHAMB engegava un petit cicle de dues conferències que posaven a l'abast del públic habitual del Curs Acadèmic del Cercle diferents aspectes de la política del monarca mallorquí. Baix el títol genèric de **REMEMBRANÇA DEL REI EN JAUME DE MALLORQUES, EN EL SETÈ CENTENARI DE LA SEVA MORT (1311-2011)**, el dia 04-02-2011 parlà de la INTERVENCIÓ INSTITUCIONAL I POLÍTICA DE JAUME II A L'ILLA DE MENORCA (1301-1311) Jaume Sastre Moll. Professor de la UIB. Posteriorment, el 18-03-2011, LA CORONA DE MALLORCA EN TEMPS DE JAUME II era el títol de la disertació del doctor en història i membre de Martí i Bella Miquel Àngel Casasnovas Camps.

Remarcar igualment la difusió obtinguda a través de Publicacions des Born de les actes de les VII Jornades de Recerca Històrica de Menorca, concretament al nombre 21 de la col·lecció publicat el desembre de 2.010. *La tragèdia del Général Chanzy vista des de Marsella* per l'historiador Pierre Echinard, *El viatge i el naufragi del Chanzy* i *El destí de Marcel Bodez*, per part de l'historiador Jean-Jacques Jordi, i *El naufragi del liner de pavelló francès Général Chanzy* per Alfonso Buenaventura plasmaven les principals conclusions del desastre del Chanzy el 1910. També la publicació a les actes de les XXIX Jornades d'Estudis Històrics Locals organitzades per l'Institut d'Estudis Baleàrics, *La recuperació del patrimoni de les Illes Balears* (2010) de la intervenció del nostre president amb *Projecte gibet per a la participació de voluntaris en la recuperació de béns etnològics de Menorca*.

2- Recórrer Menorca

En l'apartat de les rutes culturals, la visita al lloc del naufragi del transatlàntic Général Chanzy suposava la clausura de les VII Jornades dedicades a la catàstrofe i celebrades el febrer de 2010. Conduïda per Alfonso Buenaventura la VI visita, amb el títol EL NAUFRAGI DEL GÉNÉRAL CHANZY, LA MORT EN LA MEMÒRIA. EL CAMÍ DE BAUDEZ, VISITA GUIADA AL LLOC DEL NAUFRAGI comptà amb una nombrosa presència de persones que van poder constatar de primera mà les dificultats per les que travessà l'únic supervivent del naufragi.

Durant el 2011, la geologia menorquina tornava a ser motiu de difusió amb la visita guiada per l'ex-president de Martí i Bella i geòleg Joaquim Sánchez el dia 06-02-11 amb el títol de: DELS ALOCS AL PLA DE MAR: PINZELLADES DE LA GEOLOGIA I LA INDÚSTRIA MINERA DE LA COSTA NORD DE MENORCA. El dia 15-10-11 la VIII vista es dedicava a l'arqueologia amb col·laboració amb el projecte Entre Illes, el títol; ASSENTAMENTS A CALA MORELL, MALLORCA I MENORCA A L'EDAT DEL BRONZE.

4-Protecció del Patrimoni

Les actuacions públiques sobre el patrimoni històric han estat en aquest període novament motiu de denúncia per part de la nostra entitat, concretament en el cas de l'enderrocament de l'hort Grècia, al Pla de Sant Joan. De forma totalment incomprendible, i sense cap tipus de comunicació prèvia al Consell Insular de Menorca ni a la Comissió Municipal de Patrimoni, l'ajuntament ordenava la destrucció de l'hort, inclòs dintre del perímetre del Conjunt Històric de Ciutadella. Aquest hort, que formava part del projecte del museu d'arqueologia submarina de Balears impulsat per la nostra entitat comptava, suposadament, amb el suport de l'equip de govern que paradoxalment ordenava la seva destrucció. La denúncia es saldà amb una multa imposada a l'ajuntament de Ciutadella per part del Consell Insular de Menorca.

En quant a les iniciatives promogudes per la SHAMB directament amb l'equip de govern de l'Ajuntament o a través de la Comissió Municipal de Patrimoni Històric, destacam:

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2010-2011
DE LA SOCIETAT HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA MARTÍ I BELLA

1- **Amb referència al Museu Municipal**, principal motiu d'atenció donada la seva importància futura. És indispensable que les decisions a prendre estiguin elaborades, consensuades i assessorades convenientment tenint en compte aspectes claus com:

- a) La seva gestió, que ha de ser independent de la gestió de la resta d'àrees del departament de Cultura, (Pla director, Direcció, excavacions, exposicions...)
- b) La execució a llarg plaç del MUSEU DE ARQUEOLOGIA SUBMARINA (PROJECTE BALEARIDES) de les Illes Balears al Bastió de Sa Font.
- c) Si bé Can Saura ha de ser la seu del museu, el Bastió de Sa Font no pot perdre la seva funció expositiva, com a llavor del futur museu d'arqueologia submarina, momentàniament pot funcionar com una simple extensió de Can Saura dedicada a n'aquesta especialitat que creix espectacularment com a conseqüència de les contínues troballes.
- d) El calendari d'obertura i els horaris s'han d'adaptar a les necessitats turístiques de la ciutat.

En quant el DISCURS MUSEÍSTIC, es proposa l'aprofitament conjunt dels espais que ofereix Can Saura i també Es Bastió, observant com a prioritats estratègiques aquestes cinc realitats històriques que han de constituir els fonaments del Museu: MÓN TALAIÒTIC, MÓN ROMÀ, MON MUSULMÀ, ARQUEOLOGIA SUBMARINA i COVA DES CARRITX.

De la següent forma:

A.- MUSEU CAN SAURA

Discurs expositiu
tresor)
principal	}	1- Món Talaiòtic (Cova ds Carritx-Estrella del museu)
		2- Món Romà (Els nous fons constitueixen un
		3- Món Musulmà
Discurs expositiu
secundari	}	4- Assalt turc
		5- Segle XVIII
		6- Industrial
		7- Sant Joan

Funcionament { 8- Direcció i Administració
9- Magatzems
10- Laboratoris
11- Docència

Altres serveis: 12- Bar, botigueta...

B.- MUSEU DES BASTIÓ

Planta Baixa:

Discurs expositiu complementari { 14 – Arqueologia Submarina
15- Els grans naufragis (material Chanzy...)

Planta superior:

Centre d'interpretació de la Menorca Monumental (Consell Insular de Menorca), si bé amb vocació de trasllat, just es comenci a desenvolupar el Museu d'Arqueologia Subaquàtica de les Illes Balears.

2- **Visió global de la gestió del P.H. de la ciutat.** La gestió del P.H. de la ciutat ha de contemplar la necessitat de potenciar l'eix: Museu(s), Conjunt Històric, Montefi, Sa Vinyeta y Patrimoni de l'Església.

3- **Propostes urgents de promoció i millora del Conjunt Històric.**

- a) Cablejat (fases segons impacte visual)
- b) Indicadors exteriors (Ciutadella conjunt històric artístic)
- c) Cartelleria
- d) Ocupació via pública
- e) Plànol històric de la ciutat
- f) Promoció infantil i juvenil
- g) Faroles, il·luminació i mobiliari urbà

- 3- **Imatge de qualitat i diferenciada.** La imatge de la ciutat a nivell exterior l'ha de constituir la singularitat del seu patrimoni històric i arqueològic. Actualment a la web apareix com imatge de Ciutadella un paisatge litoral qualsevol.
- 4- **Recuperació del bust romà dipositat al museu de Menorca als anys 90.** El bust romà trobat en aigües de sa farola es va enviar al Museu de Menorca al voltant de 1990. A pesar dels escrits de la nostra entitat i del propi Ajuntament, aquesta peça propietat del Museu Municipal de Ciutadella segueix sense aparèixer.
- 5- **Teatre des Born.** Tema de vital importància, donats els resultats nefastos de la darrera rehabilitació del teatre al 1991. La nostra entitat va aconsellar una revisió integral de la rehabilitació aprovada a fi d'evitar errors que poden hipotecar el futur del teatre. Les al·legacions al projecte presentades junt amb altres entitats no van ser admeses.

5- Intervencions

Al llarg de 2010 i 2011 la nostra entitat ha participat en les següents reunions i congressos:

30-01-2010. VI JORNADES D'HISTÒRIA LOCAL I PATRIMONI CULTURAL DE L'ILLA DE MENORCA. Alaior, CEL Alaior. *La SHA Martí i Bella i la actuació a GIBET.*

05-08-2010. XERRADES A LA FRESCA. Ferreries, GOB Menorca. *Paisatge i Patrimoni, una integració territorial necessària.*

17-11-2010. XXIX JORNADES D'ESTUDIS LOCALS. LA RECUPERACIÓ DEL PATRIMONI DE LES ILLES BALEARS. Palma de Mallorca. IEB. *Projecte Gibet per a la participació de voluntaris en la recuperació de béns etnològics de Menorca.*

12-02-2011. VII JORNADES D'HISTÒRIA LOCAL I PATRIMONI CULTURAL DE L'ILLA DE MENORCA. Es Migjorn Gran. CEL Alaior. *Demolició de l'Hort Grècia, crònica negra del patrimoni històric de Ciutadella.*

6-Projecte GIBET (Grup d'Intervenció sobre béns etnològics)

Sens dubte Gibet ha suposat un gran esforç afegit en les feines de la SHAMB aquests darrers anys. Esforç que ha estat gratificat per uns resultats sobre el patrimoni etnològic de Ciutadella realment impensables no fa gaire temps. Però no tan sols uns resultats tangibles per la recuperació d'espais certament valuosos com el cementiri Civil, les construccions pageses de la ronda Sud o l'espectacular recuperació d'una part important dels Horts de Sa Vinyeta. Si no per la repercussió que la feina dels voluntaris ha obtingut en l'opinió pública no tan sols a Ciutadella, com hem vist a l'apartat d'intervencions d'aquest període.

Un aspecte important va ser comptar en la campanya 2010/2011 amb la col·laboració de institucions públiques com el SOIB i la Conselleria de Treball del Govern Balear, que a través dels seus programes d'inserció laboral va facilitar la contractació de 12 persones durant mig any amb les que s'inicià la primera fase de recuperació de Sa Vinyeta.

En aquest període s'ha continuat en el treball de reconstrucció de les tres construccions etnogràfiques al voltant de la Ronda Nord de Ciutadella i sobre tot en la recuperació de Sa Vinyeta.

Així, en quant a Sa Vinyeta, a més de la realització d'accions generals com l'estudi històric i descriptiu de la finca i dels diferents elements etnològics que la configuren, o l'alçament planimètric, la neteja de vegetació i fems en tota la zona intervinguda, poda i condicionament dels arbres singulars existents, les principals labors s'han centrat en:

L'olivar nord

- Aixecament dels enderrossalls i reconstrucció dels murs est i nord de l'olivar.
- Reconstrucció integral de la paret seca de l'oest del recinte.
- Reparació de les cobertes d'esquena d'ase de les parets seques del recinte i encalat.
- Eliminació manual de la sorra procedent del camí Vell de sa Farola.
- Excavació de síquies per al filtratge de l'aigua de pluja i rebliment amb pedreny.
- Neteja de les menjadores i la pica de terra, vegetació venturera i escombraries.
- Delimitació de la boca del pou i cobriment amb una peça de marès a mida.
- Eliminació de la caseta del comptador elèctric.
- Delimitació, neteja i recuperació de les esglaonades de pedra de l'olivar nord.

La tanca de la sínia

- Desmuntatge, remuntatge, consolidació i reconstrucció de la portalada del camí Vell de Sa Farola.
- Reintegració de les pèrdues de suport lític de la portalada del camí Vell de Sa Farola.
- Recuperació de l'esglaonada de la portalada.
- Reparació dels enderrossalls de la paret seca més propers a la portalada.
- Eliminació dels elements disconformes de la sínia i recuperació dels elements del mecanisme primigeni.
- Reintegració de les pèrdues de suport en els elements de pedra de la sínia original.
- Reconstrucció del mur baix de paret seca del recinte de la sínia i recuperació de l'accés original.
- Aixecament dels enderrossalls del mur alt de paret seca del recinte de la sínia.
- Eliminació de la caseta del comptador elèctric de la sínia.
- Reconstrucció i restitució de la mola de la sínia.
- Encalat de la porta que posa en comunicació la sínia amb la zona dels jardins.

La parcel·la est dels horts (antic ametllerar)

- Recuperació de l'esglaonada de la porta que posa en comunicació la tanca de la sínia amb l'ametllerar.
- Neteja dels planters i recerca de les peces de les cobertes.
- Reparació dels murs de pedra en sec de les camades, les pasteretes i les esglaonades.
- Reparació del portell de l'escala que posa en connexió l'ametllerar amb la zona dels jardins.

Els jardins o zona d'estada i d'esbarjo dels propietaris

- Neteja de l'entorn del banc de pedra de davant el safareig gran i restauració dels elements trencats.
- Eliminació de la vegetació, la terra i les escombraries del safareig gran.
- Eliminació de les arrels inserides als murs del safareig gran i reconstrucció.
- Recuperació del traçat de les pasteretes de pedres de rocalla i restitució de les peces perdudes.
- Neteja de la vegetació de l'umbracle i restitució de la terra de la plataforma.

- Reconstrucció dels murs de la plataforma de l'umbracle i de l'escala que salva el desnivell.
- Reconstrucció del mobiliari de pedra amb les peces original recollides arreu de la finca.
- Restitució de les peces desaparegudes del mobiliari de pedra amb materials moderns.
- Neteja, recuperació i restitució de les diferents escales d'accés a la zona dels jardins.
- Neteja de l'enderrossall i reconstrucció de la paret seca que separa el recinte de la sinia amb la zona de l'umbracle.
- Eliminació d'una paret seca que tallava l'accés de l'umbracle al safareig gran.
- Neteja general de la vegetació i reparació dels murs del bancal dels jardins.

Els horts principals

- Aixecament d'un enderrossalls i reconstrucció del mur i de la coberta d'esquena d'ase de la paret seca que tanca el recinte per costat sud-oest.
- Neteja de l'entorn de la paret seca del costat sud del recinte i inici de les tasques de neteja del gran enderrossalls que té en vistes a una futura reconstrucció.
- Reconstrucció del mur de paret seca que tanca el recinte pel costat nord-oest.
- Consolidació i reconstrucció dels murs de contenció dels bancals nord i sud esfondrats.
- Recuperació i reconstrucció integral del banc corregut del bancal del sector sud.
- Recuperació de camades, vials, pastaretes i murets baixos de marès i restitució de les peces perdudes.
- Restitució dels sistema hidràulic de canalitzacions.
- Neteja de la vegetació i descoberta del vials principals de l'hort i de les escales d'accés.
- Restitució dels esglaons perduts de les escales dels vials principals i eliminació de soques i terra entre les peces de pedra.
- Restitució de l'enrajolat perdut.
- Recuperació dels murets de peces de marès que marquen vials i restitució de les peces desaparegudes.
- Desmuntatge de la bancada del safareig petit, eliminació de terra i soques, rebliment amb formigó i pedreny i reconstrucció integral.
- Buidatge i neteja del safareig petit de terra, vegetació i pedreny.

- Encalat de les dues portalades que posen en comunicació els horts amb les cases i encalat de les cobertes d'esquena d'ase de la paret seca que separen les dues zones.
- Realització de noves polligueres per a les barreres de tancament de les dues portalades.
- Neteja de la vegetació de la passarel·la nord i consolidació de l'escala i del pont que la connecta amb la zona del jardí.
- Reconstrucció dels trams de canalitzacions desapareguts a la zona de la passarel·la i eliminació de les restes visibles de ciment dels murs que la delimiten.
- Anivellament del pis de la passarel·la amb pedreny petit de la finca.
- Neteja, consolidació i restauració del banc adossat al mur de la passarel·la nord.
- Neteja de l'entorn del camí noble i reconstrucció dels murs de paret seca que reforcen els murs que el delimiten.
- Adreçament, reconstrucció i consolidació dels murs amb arcs convergents que delimiten el camí noble i neteja del tall de la Ronda Nord.
- Inici de les tasques d'estudi i reconstrucció de la porta destruïda del camí noble.

6- Jornades de Recerca Històrica de Menorca.

2010 Constituïa un any extraordinari en la trajectòria de les jornades que des de 2004 ve organitzant la nostra entitat. I aquest caràcter venia donat per la voluntat de commemorar un fet excepcional en la història de Menorca, el naufragi del transatlàntic francès Général Chanzy a la costa nord de Ciutadella el febrer de 2010. Amb tal motiu s'organitzava una edició especial de les jornades dedicada a n'aquest fet. Així, 2010 veia com es celebraven dues edicions de les jornades, ja que el novembre del mateix any es celebraven les VIII jornades dedicades a la Menorca Romana, una tema que la SHAMB aspirava a posar sobre la taula des de feina anys.

El 2011, les grans migracions menorquines al llarg de la història constituïen el tema central de les IX Jornades.

VII JORNADES DE RECERCA HISTÒRICA DE MENORCA **Ciutadella de Menorca, del 5 al 7 de febrer de 2010** (edició commemorativa extraordinària)

El naufragi del Général Chanzy, la mort en la memòria, 1910/2010

MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2010-2011
DE LA SOCIETAT HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA MARTÍ I BELLA

A la matinada del nou de febrer de 1910, el vapor de la Compagnie Générale Transatlantique francesa, *Général Chanzy*, de 2.334 tones i 110 metres d'eslora, amb 87 tripulants i 70 passatgers que cobria la línia Marsella-Alger s'estrella a causa d'un terrible temporal contra els escarpats penya-segats de la costa nord de Menorca, quatre milles a l'Est de Ciutadella. Un sol passatger va sobreviure miraculosament a una catàstrofe que commocionà profundament una població que saltà a les pàgines de la premsa de mig món.

PROGRAMA

Divendres 5 de Febrer de 2.010

20,00 hores. **Inauguració de les VII Jornades.**

20,05 hores. Ponència.

El Général Chanzy salpa des de Marsella amb destinació a Alger.

Pierre Echinard. Historiador, membre de l'Académie de Marseille.

21,15 hores. Ponència.

Naufregi del Général Chanzy a Menorca.

Jean-Jacques Jordi, Doctor en Història.

Dissabte, 6 de Febrer de 2.010

11,00 hores. Ponència.

Les repercussions del naufragi del Général Chanzy a Alger.

Jean-Jacques Jordi.

12,30 hores. Ponència.

Dol i homenatge als difunts del Général Chanzy a Marsella i Alger.

El retorn de l'únic supervivent, Marcel Baudez.

Pierre Echinard i Jean-Jacques Jordi.

18,00 hores. Vetllada literària.

El Général Chanzy en la literatura menorquina.

Diumenge 7 de febrer de 2.010

10,00 hores. Recórrer Menorca

El camí de Baudez, visita guiada al lloc del naufragi.

Alfonso Buenaventura Pons. Escriptor.

VIII JORNADAS DE INVESTIGACIÓN HISTÓRICA DE MENORCA
Ciudadella de Menorca, del 26 al 28 de noviembre de 2010

Menorca Paleocristiana, el último legado de Roma

Junto al excepcional documento del siglo V, la Carta-Encíclica del Obispo Severo*, y las misivas de Consentius*, la arqueología paleocristiana constituyen una singular fuente de conocimiento del Cristianismo en Menorca ya en el ocaso del Imperio Romano. Por la riqueza de sus vestigios y a raíz de nuevos descubrimientos, este conjunto de bienes permite estudiar profusamente un periodo de nuestra historia ciertamente enraizado en el esplendor de la cultura mediterránea de la época.

PROGRAMA

Viernes, 26 de noviembre

20,00 h. Inauguración de las VIII Jornadas de Investigación Histórica de Menorca

Ponencia Inaugural

DE PALESTINA A MENORCA: LOS VIAJES DE LAS RELIQUIAS DE SAN ESTEBAN.

Maria del Mar Marcos Sánchez

Doctora en Historia, Investigadora y Profesora Titular de Historia Antigua de la Universidad de Cantabria.

Sábado, 27 de noviembre

09,30 h. Ponencia

EL INICIO DEL CRISTIANISMO EN BALEARES A TRAVÉS DE LA ARQUEOLOGÍA

Francesc Tuset Bertrán

Doctor en Historia, profesor titular de arqueología de la Universitat de Barcelona.

12,00 h. Ponencia

LAS CELEBRACIONES CRISTIANAS EN LOS PRIMEROS SIGLOS DEL CRISTIANISMO, (Bautismo, Eucaristía y Liturgia Funeraria

Josep Sastre Portella

Licenciado en Teología y Patrología. Profesor de Historia

17,00 H. Ponencia

DIVERSAS CORRIENTES IDEOLÓGICAS EN LA CARTA DEL OBISPO SEVERO DE MENORCA

Josep Amengual i Batle

Doctor en Teologia (Univ. Gregoriana de Roma) e Historia (UIB),
Licenciado en Història Eclesiàstica (Roma) y miembro del Institut
d'Estudis Catalans y de la Real Academia de la Historia.

20,00 h. Ponencia de clausura

**MARIA LLUÏSA SERRA BELABRE Y LA ARQUEOLOGÍA
PALEOCRISTIANA EN MENORCA. A LAS PUERTAS DEL PRIMER
CENTENARIO DE SU NACIMIENTO.**

Margarita Orfila i Pons

Doctora en Historia y Catedrática de Arqueología de la Universidad de
Granada.

IX JORNADES DE RECERCA HISTÒRICA DE MENORCA
Ciutadella de Menorca, del 25 al 27 de novembre de 2.011

Les grans migracions, menorquins a la diàspora.

Tan intemporal com injust, tan dramàtic com terrible, l'èxode de l'home a través de la història no coneix races, religions, sexe ni edat. Tan sols la fam i la por marquen el camí del desconegut, del fracàs o la fortuna, de l'oblit o l'enyorança, d'una vida nova o de la mort més anònima. El que ara es terra d'immigrants, no fa massa dècades va ser terra d'emigrants. Pot ser un bon moment per rallar-ne, no tan sols per conèixer el destí de tants i tants familiars nostres, si no també per entendre les claus d'un fenomen que així com s'en va, pot tornar.

PROGRAMA

Divendres 25 de novembre de 2.011

17,00 h. Ponència

BRANQUES D'UN MATEIX TRONC. MENORCA A AMÈRICA.

Gabriel Julià Seguí. Investigador i Historiador.

20,00 h. **Inauguració de les VI Jornades**

Ponència:

**VIAJEROS ENTRE DOS MUNDOS: LA MIGRACIÓN ESPAÑOLA A
IBEROAMÉRICA (SIGLOS XIX Y XX).**

Consuelo Naranjo Orovio. Professora de Investigació del Instituto de
Historia-CCHS, Centro Superior de Investigaciones Científicas. Madrid.

Dissabte 26 de novembre de 2.011

10 h. Ponència:

ECONOMIA I MOVIMENTS MIGRATORIS A MENORCA. UNA PERSPECTIVA EN LA MOLT LLARGA DURADA (SEGLES XVIII-XXI).
Miquel Àngel Casanovas Camps. Doctor en Història i membre de la SHA Martí i Bella.

12,30 h. Ponència:

LA POSSIBILITAT DE UNA ILLA, ALGER, UN DOLOROS TRÀNSIT.
Jean Jacques Jordi. Doctor en història, especialista en la història de les migracions al Mediterrani occidental dels segles XIX i XX i les colonitzacions a Algèria.

20,00 Ponència:

EL LLEGAT LINGÜÍSTIC I CULTURAL DELS MENORQUINS EMIGRATS A LA FLORIDA L'ANY 1768
Philip D. Rasico. Professor d'espanyol i català, Department of spanish & portuguese. vanderbilt university. nashville, tennessee USA.

Ciutadella, maig de 2.012

**MEMÒRIA D'ACTIVITATS 2010-2011
DE LA SOCIETAT HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA MARTÍ I BELLA**
